Stichting Burgercomité Haren

[redacted]

burgercomiteharen@ziggo.nl

Verbeterde versie d.d. 4-12-2024

Aan de Provinciale Staten van Groningen
[redacted]
statengriffie@provinciegroningen.nl
(per mail verzonden)

Reconstructie herindeling gemeente Haren

Haren, 28 november 2024

Geachte leden van de Provinciale Staten van Groningen,

Inleiding

Met ingang van 1 januari 2019 is de gemeente Haren opgeheven door samenvoeging met de gemeenten Groningen en Ten Boer. De provincie Groningen initieerde deze samenvoeging op 30 maart 2016 met een collegebesluit tot toepassing van artikel 8, eerste lid, Wet algemene regels herindeling (arhi).
Dit besluit was opmerkelijk omdat het toenmalige college van Gedeputeerde Staten in een brief van 1 september 2015 aan Provinciale Staten had vastgelegd:

> *Ons uitgangspunt is dat gemeentelijke herindeling niet wordt opgelegd. Dit betekent dat ons college niet eigenstandig gebruik zal maken van zijn bevoegdheid om herindelingsvoorstellen te doen, als daarvoor geen draagvlak bij de betrokken gemeenten bestaat. Wij geven de gemeenten nadrukkelijk de ruimte om hun eigen verantwoordelijkheid in deze te nemen en die in te vullen.*"

Met dit uitgangspunt, dat Provinciale Staten op 23 september 2015 unaniem hadden onderschreven, werd een afspraak over herindeling in het Collegeakkoord provincie Groningen 2015-2019 door het college geformaliseerd en onderdeel gemaakt van het provinciale beleidskader voor herindeling.

Destijds heeft het toenmalige college van Gedeputeerde Staten niet tegenover Provinciale Staten, de gemeenteraad van Haren en de inwoners van Haren, Glimmen, Onnen en Noordlaren verantwoord waarom het zich *niet* had gehouden aan dit, op 3 december 2015 schriftelijk aan de raad van Haren bevestigde, uitgangspunt voor herindeling. Namelijk door met het besluit van 30 maart 2016 *wel* eigenstandig gebruik te maken van zijn bevoegdheid om een herindelingsvoorstel te doen. Dit terwijl het college wist dat bij de gemeente Haren geen draagvlak bestond voor samenvoeging met de gemeenten Groningen en Ten Boer. Dit was overtuigend gebleken uit de uitkomst van de burgerraadpleging hierover in Haren op 19 maart 2014 en de afwijzing van deze samenvoeging door de raad van Haren op 12 januari 2015. Ook wist het college dat het met zijn besluit van 30 maart 2016 de eerder met zijn brieven van 1 september 2015 en 3 december 2015 bij de raad en de burgers van de gemeente Haren gewekte verwachting dat hun gemeente *niet* tot samenvoeging met Groningen en Ten Boer *zou worden gedwongen*, zou beschamen.
Bovendien mag redelijkerwijs worden aangenomen dat het college en zijn ambtelijke adviseur(s) hebben geweten dat het landelijke Beleidskader gemeentelijke herindeling (2013) het college geen ruimte bood om voor de gemeente Haren een herindelingsvoorstel te initiëren, omdat de hiervoor vereiste omstandigheden zich bij deze gemeente niet voordeden.

Zowel het toenmalige college van Gedeputeerde Staten als enig opvolgend college van Gedeputeerde Staten heeft ooit tegenover Provinciale Staten én de inwoners van de voormalige gemeente Haren het besluit van 30 maart 2016 en het daarop gevolgde omstreden handelen van het toenmalige college open en eerlijk verantwoord.

Beginsel van deugdelijk overheidsbestuur: ruimhartige verantwoording

In de *Nederlandse Code voor goed openbaar bestuur* is als zevende beginsel van deugdelijk overheidsbestuur vastgelegd:

> Het bestuur is bereid zich regelmatig en ruimhartig jegens de omgeving te verantwoorden.

Dit beginsel is als volgt toegelicht:

> "Het afleggen van verantwoording door besturen is essentieel voor het functioneren van de democratische rechtsstaat. Het dragen van verantwoordelijkheden vraagt om het afleggen van verantwoording. Om de (democratische) controle mogelijk te maken heeft het bestuur de bereidheid ruimhartig verantwoording af te leggen hoe het zijn verantwoordelijkheden draagt en invult."[1]

In 2021 en 2022 zijn vanuit Provinciale Staten twee pogingen ondernomen om door het stellen van 27 schriftelijke vragen het toen functionerende college van Gedeputeerde Staten te bewegen tot een open en eerlijke verantwoording over het collegebesluit van 30 maart 2016 en over een veelheid van hierop gevolgde vormen van niet-rechtsstatelijk of niet-integer handelen van het college in de periode 2015-2019 ten nadele van de gemeente Haren en haar burgers. De eerste poging resulteerde in schriftelijke antwoorden waarvan de meeste *niet* volledig of waarheidsgetrouw waren. De tweede poging bleef zonder resultaat omdat het college weigerde alsnog de opnieuw gestelde 27 schriftelijke vragen volledig en naar waarheid te beantwoorden. Een en ander wekte het vermoeden dat het bestuur blijkbaar veel te verbergen had. Voor Provinciale Staten én voor de burgers van Haren, Glimmen, Onnen en Noordlaren.

Volgens het Burgercomité Haren hebben zowel de Staten als deze burgers er recht op om alsnog door de destijds betrokken bestuurders, ambtenaren en Statenleden van de Provincie Groningen volledig en naar waarheid te worden ingelicht:

(1) waarom en hoe de Provincie Groningen, in samenspel met de verantwoordelijke ministers van BZK, heeft gehandeld om, tegen de wil van de gemeenteraad van Haren en een ruime meerderheid van de inwoners, hun gemeente door de wetgever te laten opgaan in de gemeente Groningen; en
(2) waarom de destijds betrokken bestuurders, ambtenaren en Statenleden hebben gemeend het doel van de Provincie Groningen te mogen nastreven door de constructieve inbreng en de belangen van de inwoners en ondernemers van de gemeente Haren te negeren en door, in strijd met de door bestuurders, Statenleden en ambtenaren afgelegde ambtseed of belofte, de voor hen geldende plichten op het vlak van rechtsstatelijkheid en integriteit niet in acht te nemen, dan wel na te laten om toe te zien op het nakomen ervan.

Belang van verantwoording aan de Staten

Alleen met een dergelijke verantwoording aan de Staten, de vertegenwoordigers van alle Groningers, kunnen de leden – individueel en gezamenlijk – hieruit lering trekken uit het herindelingsproces voor Haren, om herhaling van niet-rechtsstatelijk en niet-integer handelen door provinciale bestuurders en ambtenaren in de toekomst te voorkomen. Dit is in het belang van alle Groningers.

Herhaling voorkomen stelt immers niet alleen eisen aan de taakvervulling door (toekomstige) bestuurders en ambtenaren, maar evenzeer aan de taakvervulling van de leden van de huidige en toekomstige Provinciale Staten – van zowel coalitiefracties als oppositiefracties. Het proces tot opheffing van de gemeente Haren laat volgens ons burgercomité zien dat het voor het voorkomen van herhaling van niet-rechtsstatelijk en niet-integer gedrag minstens zo belangrijk is dat Provinciale Staten hun taken op het vlak van:

- controleren van het bestuur op rechtsstatelijk en integer handelen,
- waken over de belangen van de bij beleid en uitvoering betrokken burgers – o.a. door serieus te luisteren naar die burgers, aandacht voor hun situatie te vragen en voor hen op te komen –

naar behoren vervullen. En niet toegeven aan een neiging tot meebesturen, want dit gaat onvermijdelijk ten koste van een behoorlijke taakvervulling.

[1] Nederlandse Code voor goed openbaar bestuur, beginsel 7, blz. 12, Ministerie van BZK, juni 2009.

Een en ander vereist ook een hierbij passende bestuurscultuur, waarvan o.a. *het voorop stellen van het belang van de Groningers en de bereidheid serieus naar hen te luisteren*, *dualisme*, *openheid* en *ruimhartige verantwoording* belangrijke elementen zijn.

Belang van verantwoording aan de inwoners van de voormalige gemeente Haren
Daarnaast hebben de inwoners van Haren, Glimmen, Onnen en Noordlaren ook een eigen belang bij een open en eerlijke verantwoording van de gang van zaken tijdens het herindelingsproces dat heeft geleid tot het opheffen van de gemeente Haren.
De parlementaire enquêtes over de Kindertoeslagaffaire en de Aardgaswinning/hersteloperatie hebben immers laten zien hoe verhelderend voor de overheid, belangrijk voor de gedupeerde burgers en helend voor overheid en burgers dit onderzoeksinstrument kan zijn.

Aanbeveling voor Provinciale Staten
Daarom doet het Burgercomité Haren U de aanbeveling om *de hierboven bedoelde verantwoording door destijds betrokken bestuurders, ambtenaren en Statenleden* over het in de periode 2011-2019 gevoerde bestuur gericht op samenvoeging van de gemeente Haren met de gemeenten Groningen en Ten Boer te laten plaatsvinden door middel van een onderzoek als bedoeld in artikel 151a, lid 1 Provinciewet, ook wel genoemd: *provinciale enquête*.

Het bestuur van de Stichting *Burgercomité* Haren onderstreept de wenselijkheid van het bedoelde onderzoek, omdat functionarissen onder ede kunnen worden verhoord. De hierboven vermelde wijze waarop het toenmalige college van GS heeft gemeend te kunnen omgaan met de op 20 oktober 2021 door de Statenfractie van de Partij voor het Noorden ingediende 27 schriftelijke vragen over de herindeling van de gemeente Haren en met de herhaalde indiening van deze vragen op 4 april 2022, laat immers zien dat dit 'gebruikelijke' controlemiddel in het dossier-Haren de Staten niet de zekerheid biedt dat de waarheid over de feitelijke gang van zaken volledig boven tafel komt. Zowel de provincie Groningen als de burgers van Haren, Glimmen, Onnen en Noordlaren hebben groot belang bij het ware verhaal.

Reconstructie van het herindelingsproces voor de gemeente Haren
Om een ruimhartige verantwoording door middel van een provinciale enquête mogelijk te maken biedt het bestuur van de Stichting Burgercomité Haren u met deze brief een *onderzoeksrapport* met de titel:
Het opheffen van de gemeente Haren. Een door de provincie Groningen gebroken belofte van de rechtsstaat. (www.burgercomiteharen.nl) De samenvatting van het rapport is ook bij deze brief gevoegd.

Het rapport bevat een door enkele tot het burgercomité behorende inwoners van Haren aan de hand van de beschikbare feiten zorgvuldig gemaakte *reconstructie* van het handelen van de Provincie, in samenspel met achtereenvolgende ministers van BZK, tijdens het proces gericht op het opheffen van de gemeente Haren. Met deze titel is een verbinding gemaakt met het op 24 juni j.l. door de Staatscommissie rechtsstaat uitgebrachte rapport *De gebroken belofte van de rechtsstaat*. Wat volgens de staatscommissie burgers bij het Toeslagenschandaal en de gaswinning/ aardbevingsschade is overkomen, hebben de burgers van de gemeente Haren ook ervaren: *de overheid keerde haar rug naar hen toe, misbruikte haar macht en zij kregen niet de bescherming die ze van de overheid mogen verwachten*. Deze criteria zijn ontleend aan pagina I van het rapport van de staatscommissie.
Aangezien bij deze reconstructie ook aandacht is besteed aan de wijze waarop de wetgever en de Afdeling advisering van de Raad van State door de achtereenvolgende ministers van BZK, op aangeven van de provincie, op het verkeerde been zijn gezet, wordt het rapport ook digitaal aangeboden aan de voorzitter van de Tweede Kamer en de commissie voor Binnenlandse Zaken van deze Kamer, de voorzitter van de Eerste Kamer en de commissie voor Binnenlandse Zaken van deze Kamer, alsmede de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mevrouw mr. Uitermark, de staatssecretaris van Rechtsbescherming, de heer mr. Struycken, en de voorzitter van de Afdeling advisering van de Raad van State, mr. Th. C. de Graaf.
Met als belangrijkste doel ook het kabinet en de Staten-Generaal in staat te stellen, waar dit nodig is gebleken, de huidige regelgeving voor gemeentelijke herindeling en het toezicht op een provincie die een

herindeling initieert, te verbeteren met het oog op rechtsbescherming van een hierbij betrokken gemeente en haar burgers tegen niet-rechtsstatelijk of niet-integer handelen van de provincie of de minister van BZK.

Voorts hoopt het Burgercomité Haren met dit rapport te bereiken dat de Afdeling advisering van de Raad van State kennisneemt van wat zij bij de voorbereiding van haar advies van 4 augustus 2017 over het wetsvoorstel tot samenvoeging van de gemeenten Groningen, Haren en Ten Boer, met memorie van toelichting, heeft gemist en zich gaat beraden op maatregelen om herhaling ervan in de toekomst te voorkomen.

Het bestuur van ons burgercomité biedt tevens zijn steun aan bij de voorbereiding en het verrichten van het bedoelde onderzoek door o.a. desgevraagd voor de reconstructie gebruikte documenten en eventuele andere relevante informatie ter beschikking te stellen van de door de Staten in te stellen *gemeenschappelijke onderzoekscommissie*.

Wij zijn graag bereid om op 8 januari 2025 over ons rapport en onze aanbeveling met de Staten in gesprek te gaan.

In afwachting van een hopelijk positieve reactie van uw Staten,

Hoogachtend,

Namens de Stichting Burgercomité Haren,

mr. Gustaaf Biezeveld, voorzitter drs. Jons Straatman, secretaris

[redacted]

www.burgercomiteharen.nl